

ישראל שישבת

עידו רוזנבלום ילדותי ואני 09 || ג'יקי לוי בא בטוב 19 || שיר זיו נערת אמצע 31 || אחילי עמרוסי מראה מקום 62 || ישראל היום | גיליון מס' 010 | 2 בשבט תש"ע | 22.01.10

מה עבר עלינו?

הקול הבודד של כריסטיאן קראכט נאמן ל"מרד השמוץ" של גדי טאוב • המצפון של זיגפריד לנץ מזכיר את המוסריות של עמוס עוז • שני ספרים שהקריאה בהם ברצף תגרום לישראלאי אי נוחות קלה

יובל אביבי

יש תחביב ישראלי ייחודי שמספק שעות של הנאה לרורכים לראי שונה בחייהם על ארמת גרמניה: זהה את הנאצי. כל פינת רחוב מזמנת מפגש עם קשיש מקומי, הגורד התייה נוקבת: מה הוא עשה לפני 60 וכמה שנה? אבל השעשוע הזה, מתברר, מאחר בינינו לכין אלו שהיינו רוצים לחשוב שהם הנגטיב שלנו. גרי בור הספר "ארץ פרימה" של כריסטיאן קראכט שתורגם עכשיו לעברית, גרמני בן עשרים מפונק ונהנתן שמשמש מראה לגרמניה של סוף שנות ה-90, עושה בדיוק אותו הדבר. "הפ נטינה" חובש כובע קורדוריו... אני אומר לקארין שהוא בטח נאצי, וקארין צוחקת, הוא כותב במקום אחר, ובמקום אחר טוען את מה שכל יהודי סינן בליבו, אף שהולכים ומתמעטים האנשים שניתן לומר זאת עליהם: "נגיל מורים כל הגרמנים נראים כמו מאה אחוז נאצים".

הזהות הוא אינה דבר של מה בכך ואינה ציודי מקרים טיפשי. ב־1997 ניסח גרי טאוב לנסח את הדג"א התרבותי הצעיר של ישראל. אתגר קרת, החמישייה והקאמריית, הרוק התל אביבי – כולם היו כלים בידי כדי להגיע למסקנת "המרד השפופי": הרוץ שנוגד אחרי מלחמת ששת הימים איבר את הקפה הלאומית והולך גבוה, אבל מתחת לשולחן. נטול והות פוליטית מתוך בחירה, ביקורת על סירוס עצמי, בו לאי בותי על ידי הירש עצמו. הרוץ שתיאיר קראכט ב־1995, כמה מאיים ונורא, וזה לחלוטין. "אני נזכר איך פעם, כשהייתי ילד קטן, שכבתי על מגבת ליד איזו ילדונת אחת

בחוף...פירותי את החול הלכן על היר שלה, הסתכלתי איך גרנדי החול העדינים נלכדים בין השערות הקטנות...", תורד הגיבור של קראכט לאחר מויכרונותיו הנוסטלגיים, שניצבים בני קודות מפתח ברומן שלו, לא רחוק מהשמצות

הקול של קראכט הוא קול שמאס בארצו, שוא את הוריו, אבל התקשה למצוא תחליף

נוראיות של נכסי תרבות, כמו סרטי של הכי מאי וים וגרס ("זה פשוט מפורד כמה שהוא פאתטי") או "שם הורד" (שכעצם בתור סרט היה די אידיוטי), ומהצרות של פשטנות פר ליטית מודעת לעצמה ("אני הולך להפגנות, לא בגלל שאני מאמין שסכה יש איזשהו סיכוי בעולם להשיג משהו, אלא בגלל שאני אוהב את האווירה") (הטעויות הלשוניות במקור המז תורגם, "א").

קולו הבודד של אותו גיבור רדוף – שנע ממקום למקום, מתגלגל מלמעלה למטה בש" רירותיות (ברמו פוסט מורדני לערכם הזהה של הוכרים באשר הם), עד שהוא חוצה נהר "טטי" קס" מטאפרי ונוטש את גרמניה, ארץ האבות, באופן סופי – הוא קול ישראלי מאה. קולו של רוד שמאס בארצו, שנא את הוריו, אבל התקשה למצוא תחליף. הגמטיס המוחלט של היהודים מתגלה כאידיום התאום.

ממדינה הנסערות הוא יש סופר מופכת, שראה בעיניו את הוועות, השתמש בכישרון הכתי בה יוצא הדופן שלו כדי להפוך למצפון מוסר, לאילומת מצפון, ובזכות זאת אי זכה בפרס גתה, מפרסי הספרות החשובים בעולם. הסופר הזה, ריאליטי עדי אחרונת עצמותני, כבר מבט ומי שקל, משכיל ומביע דעה, שייך לרוד שהוליד את צעירי שנות ה-90 שעליהם כתבו קראכט וטאוב. הוא מייצג את כל מה שצאצאיו ביום לו. קוראים לו עמוס עוז או זיגפריד לנץ.

הם לא בני אותו גיל (לנץ מבוגר מעוז, והשי תתף בנוב של מלחמת העולם השנייה בחייל), אבל תפקידם הלאומי דומה: הכותב שקם וצר עק את עירומיו של המלך, את מה שלנץ עושה הוא בעברית עכשווי, 50 שנה אחרי שנכתבה, עשה עוז ברבים מספריו, ומכונן ב"סיפור על אהבה וחושך", שבין דפיו שורה ביקורת תרבותית ופוליטית. אלא שבניגוד לרוד שבא את ריהם, לנץ ועוז עושים זאת מבפנים, ממקום מורדניסטי שמאמץ את החברה ומסרב לרסק אותה. בקריאה בנובלה, הרמיון הישראלי-גרמני

צילום של דגל ישראל על רקע דגל גרמניה, בקטע מחומת ברלין צילום: רושט

המגדלור" ו"ארץ פרימה" – להתפרסם בעברית ביחד, שנים ארוכות וארוכות יותר אחרי שנכ" תבו במקוה. אף ששניהם טובים, כל אחד בסוגו, לא איכותם היא שמועזות ומטלטלת. הקוני פליקט שמטריד את עוז ואת לנץ – אותו משבר מוסרי שבא אחרי המלחמה – דומה, חרף ההבדלים הברורים בין סוגי המלחמות. הכיטול כלאחר יד, הכמעט ניהיליסטי, של אותו קונפליקט – פרי מרד נעורים רדיקלי – הגיע בתקופה דומה, והערים הם טאוב וקראכט. עכשיו ניתן לשער רק שני דברים נוספים: מה היה קורה אילו בעבר, ומה יקרה בעתיד.

ארץ פרימה / כריסטיאן קראכט; גרמנית: חן אלשטיין; אחות בית, 182 עמ' אוניית המגדלור / זיגפריד לנץ; גרמנית: טלי קונס; נהר, 200 עמ'

את הספינה, "אתם להוטים לפעול תמיד מיד; זו כמו מחלה". בנו מתעב אותו על מעשי עבר מפוקפקים שלהם היה שותף ("גם ברממת התא היתה המשטמה הנושנה מוחשית"). כל דמותו

פסקול הספר Stay (Faraway, So Close!) || U2 <<

זועקת את אלו שנולדו כמה שנים לפני שהמל" חמה פרצה, היו שותפים לה, ועתה נמנעים בכוח משימוש בכוח – גם כשהוא נדרש. אם הם נולדו בגרמניה ב-1926 או בישראל ב-1939, נרמה שזה כמעט לא משנה.

גורל מחד העיד את שתי היצירות – "אוניית

עולה מדרגה. גם בני הורו הקודם, בוגרי המל" חמה, נחרדו לגלות את עצמם באהר. "זה מה שעשיתי בערב הזה: הסתכלתי במראה וגיליתי אדם זר", אומר ר"ד קספר, ארכי-פרשע, אולי אנלוגיה לשטן בעצמו, המשתלט על אוניית המגדלור של רב החובל פרייטג, שתי פקודה להוריד ספינות תועות כיום. הגמשל כמעט ברוד מאליו, 15 שנה אחרי שהסתיים הפרק הנאצי המוכתם בדברי ימו גרמניה, הפושע מבקש לגלות בעצמו את רב החובל, ואולי רב החובל נחרד לגלות בעצמו את הפושע. אותו פרייטג הוא בן דמותו של הרוי השני לשואה: בעל ניסיון רע שהפך אותו לטוב. חכם, שקט, קר רוח, סבלן. בעיני צוותו הוא נתפס כחלש וכפתרן ("אתם כולכם חושבים שמהוה חייב לקרות בכל מחיר", הוא מטיח באנשי הצוות שמאיצים בו לפעול באלימות נגד הפולשים הורים שמנוטים